

Proiectul nu reprezintă în mod necesar poziția Administrației Fondului Cultural Național. AFCN nu este responsabil de conținutul proiectului sau de modul în care rezultatele proiectului pot fi folosite. Acestea sunt în întregime responsabilitatea beneficiarului finanțării.

Az oláh mozgalom

Brassó, okt. 13.

Az oláh kultúrliga által megpendített, s az oláhországi nemzeti szabadelvű ellenzék által pártpolitikai izgatásokra felhasznált diákmozgalom az úgynevezett erdélyi kérdésben a főkolomposok túlzásai miatt minden jelentőségét el kezdi veszíteni. A. P. Lloyd bukaresti tudósítója ugyanis ezt írja ebben az ügyben.

Miután a jassy tanulóifjúság egybehangelg bukaresti kollégáinak taktikája ellen nyilatkozott, mely hazafias és nemzeti jelszavak alatt botrányos jeleneteket idézett elő, az idevaló tanulóifjúság tekintélyes és befolyásos tagjai is határozottan tiltakoznak az ellen; hogy az egyetemi ifjúság nemzeti érdekek ürügye alatt pártpolitikai fondorlatok céljából, mint faltörő kos használtassék. Ezek a nyilatkozatok éppen nem gátolják a bukaresti diákmozgalomnak a Sturdza Demeter pártjával karöltve járó főmatadorait, hogy tegnap egy „Felhívás Oláhország polgáraihoz” feliratú kiáltvánnyal léptenek a nyilvánosság elé, melyben kéri a tanulók atyáit és testvéreit, szerezzenek a nemzeti becsületnek megfelelő elégtételt azért, hogy a rendőrség nem engedett szabad

folyást a szeptember 26-iki éjjeli tüntetéseknek.

De éppen e felhívás gondolatmenete és egész kifejezés módja kétségtelenné teszi azt a tényt, hogy annak szerzői többé nem fiatal, meggondolatlan rajongók, hanem inkább havatásszerű eszközei a nemzeti szabadelvű ellenzéknek. Mert mindaz, mit a Vointa Nationala utóbbi időkben arról írt, hogy a mostani kormány elárulja a nemzeti érdekeket Magyarországgal szemben s hogy az oláh miniszterek jobbággyi viszonyban állanak Kálmok gróffal szemben, ebben felhívásban is ismételve van több buzgósággal, mint igazságszeretettel. De ha aztán emez xpektorációk végén, melynek szerzői egész komolyan azt állítják, hogy meg kell magyarázni a kormánynak, hogy sokat el lehet ugyan neki nézni, de hazaárulást még sem: ez csak szónoklati figura, melyre nem érdemes szót vesztegetni.

A nemzeti szabadelvűek 8-án tartott pártértekezletén Aurelián volt kereskedelmi miniszter azzal az állítással lépett fel, hogy a mostani kormány által kötött kereskedelmi szerződések felmondása az egyetlen mód,

hogy az Oláhországra súlyosodó közgazdasági válság véget érjen.

A budapesti egyetem román nemzetiségű hallgatói a múlt csütörtökön a Petánovics-féle vendéglőben ismerkedő estélyt tartottak. Ádám György üritette ki az első sörös poharat és mondotta a megnyitó beszédet, melyben azt magyarázza, hogy a román román marad, még ha börtönnel akarnák is kivetköztetni nemzetiségéből. Azután dr. Papp Izidort megválasztották elnöknek és elénekelték a román himnusz, a mire megeredt a tósztok sorozata. Nedelku joghallgató a román nemzetre és Popovics Auréla üritette poharát. Bárdosi G. bölcsészhallgató azokat éltette, a kik a fogház szűk czellájában ő érettek és a szabadságért szenvednek. Mikor a hangulat már lelkesebb és „derültebb” lett, a román nőkre és a váci meg a szegedi mártírok feleségeire ittak, majd Lukácsiu ismert dalát énekelve szétoszlottak.

(Brassói Magyar Újság, I. évfolyam, 131. sz., 1894. okt. 13.)

A Brassói Lapok Alapítvány a XIX. századi, XX. század eleji dél-erdélyi román, magyar és német nyelvű sajtó imagológiai feltérképezésére vállalkozott. Azt vizsgálják jeles brassói és szebeni kutatóink, hogyan jelenítették meg újságíró eleink a magyar–román–szász együttélést.

A korábban pusztulásra, felejtésre ítélt dokumentumok hamarosan a kutatók, olvasók számára is hozzáférhetőek lesznek a világhálón.

A projekt támogatója a Nemzeti Kulturális Alap (Administrația Fondului Cultural Național).

Közzéteszi: Molnár Stefánia

A „Kronstädter Zeitung” izgatásai

A „Nemere” 12. számában egy Hétfaluból érkezett cikk jelent meg, mely a brassóvidéki csángóság polgári és politikai állapotával foglalkozik; a teendő reform iránt véleményt ad; és véleményének támogatására átveszi a „Honnak” egy cikkét.

Hogy ezen cikk nem a „Nemere” szerkesztőségének nevében íratott, látható egy-szerre, mert levélalakban a szerkesztőhöz van intézve, – látható még sokkal inkább abból, hogy a szerkesztő rögtön meg is jegyzi, miszerint a cikk irányát nem helyesli és egészen más eljárási módozatot ajánl a csángóság ügyében.

kozásba bocsátkozunk; hogy ő nem lát, nem hall, csak fajja a mérgét mihelyt az itteni közélet szent titokteljességébe bepillant valaki.

Elég jellemző, hogy egy nyilvános lap nem a közélet ellentéteinek megvitatását és kiegyenlítését, hanem a kielégítetlen érdekek elhallgatását és a hiányok takargatását tartja feladatának.

Ha azonban erre van kedve és tetszik magának a denevér szerepében, mi arról nem tehetünk; s ha olvasói mindnyájan értenék és olvsnák lapunkat, bizony nem igen vesztegetnének szót dühöngéseivel szemben; megbiznánk a józan emberészben, hogy az el

Mindkettő történelmi okmányokkal törek-szik bebizonyítani állításának valódiságát.

Ítélni az illetékes bíró lesz hivatva; de a versengő feleknek teljesen jogukban áll előlegesen mindent felhozni, a mi álláspontjukat erősítheti.

Mi, mint nyilvános lap, minden részrehajlás nélkül megnyitottuk hasábjainkat az egyik fél érveléseinek; és megnyitnók a másikénak is. A magunk részéről csak annyit sürgetünk, hogy akár országos megváltás, akár vissza-helyezés útján legyen megszüntetve minden úrbéri maradvány Brassóvidékében is.

Ha a csángókért néha kéréten is szólunk, ennek az az oka, hogy tudjuk és látjuk, mily elhagyott állapotban van ez a nép; mennyire meg van nehezítve nemcsak kifejlődése, de még napról-napra létezése is.

Ezt tettük és tesszük ezután is; s ha azt lát-nók, hogy „Kronstädter Zeitung” atyafiai van-nak hasonló mostoha helyzetben, azokért is épen olyan szavunk volna, mint a csángókért.

Épen ezért nincs feljogosítva a „Kronstädter Zeitung”, hogy fejtegetéseinket „az erdélyi szász nép ellen intézett durva támadásnak” nevezze; és ha ilyen otromba gyanusítás nem egyéb, mint olyanoknak fűhöz-fához kapkodása, a kik kifogytak a jó jo-gokból és tiltott hatalmat volna kedvők tovább is bitorolni.

Hol volt a „Nemerében” egész fennállása alatt egyetlen szó, mely a szász népet támadta volna meg?

Nemcsak hogy nem támadtuk, de ellen-kezőleg, arról vagyunk meggyőződve, hogy az ó-szász névvel nevezett politikai párt mesterkedése első sorban magának a szász népnek kifejlődését és előhaladását gátolja. Következőleg nyíltan állítjuk, hogy midőn ezen párt üzelmeit napfényre hozni segítünk, első sorban magának a szász népségnek tesszünk szolgálatot.

Lapunk vezérletében azonban legfőbb elvünk az, hogy ezen ország polgárait minden kivétel nélkül polgártársainknak tekintjük; és nem arra törekszünk, hogy jogok és kötelességek kiosztásában ne legyen semmi tekintet a nyelvnek különbségére.

Nekünk mindenki társunk, a ki velünk egy irányban működik, akármelyik nyelven hirdesse gondolatait; és ha a „Kronstädter Zeitung”-ban foglalt izgatás, fajgyűlöletre szí-

tás magyar nyelven mondaték is el, csak olyan utálatosnak és bűnösnek ítélnők, mint így.

Minő példátlan elbizakodottság és szemérmetlenség kell ahhoz, hogy egész nyíltan ilyeneket merjen állítani valaki: „Die Sachsen haben die Kultur ind dieses Land getragen.” Továbbá: „Die Deutschen, wegen ihrer überwiegenden Talente, wegen ihrer Kriegserfahrenheit ins Land gerufen” stb.

Tehát a míveltség nem az emberi szellem összes működésének eredménye, hanem valamely pergamentre írott ákombákom, a mely privilégiumként volt adva a jó szászoknak örök időkre!

Tudjuk, hogy egyének, mint nemzetek hajlandók túlbecsülni saját tehetségeiket; de ha valaki nyíltan kérkedik saját észbeli felsőségé-vel, annak adja jelét, hogy a kultúrában nem sok lépést haladott még a kezdettől.

Legyen is meggyőződve a „Kronstädter Zeitung”, hogy valamint az utcán nem áll szóba ért férfi az ilyenekkel hánytorgató kölykökkel, – úgy mi is őt magának hagyjuk dicsekvéseivel.

Csupán hazánk népei egyetértésének érdekében kell elmondanunk a következőket:

Ha a szász nép nevében hirdetik önök, hogy az privilegizott birtokában van a míveltségnek, hogy az nagyobb észbeli te-hetségekkel és vitézebb szívvel, karral van megáldva más nemzeteknél, – az a szegény jó nép, melynek sötétben tartásáról oly mester-séges eszközökkel gondoskodtak önök, még el is hiszi a hízélgést és annak következtében türelmetlen, igazságtalan lesz más fajokhoz.

Más fajok pedig tapasztalván a lenézés és elzárkózottságot, – ellenséges indulattal tel-nek el s alkalom adtán hajlandók megmutatni, hogy gondolkozni az ők fejükkal, ütni az ők karjokkal is lehet.

Ide vezethet a „Kronstädter Zeitung” izgatása, ha jó hazafiak nem ellensúlyozzák hatását.

Jó hazafiaknak és nemesen gondolkozó embereknek épen arról kellene meggyőzni az ország különböző nemzeteit és a társadalom különböző osztályait, hogy a tehetségeket személyválogatás nélkül adja a jötevő termé-szet; és érdemes a, a ki tehetségeit legjobban kimívelte, legüdvösebben felhasználta.

No, de a ki azt át tudja érteni, az nem is kiabálja magáról, hogy neki több esze van mint másnak.

(Nemere, első évfolyam, 14. sz., 1871. február 17.)

A „Kronstädter Zeitung” 25. száma egy in-gerült kifakadást – nem czáfolatot – közöl ezen cikk ellen. S habár elébb maga is megjegyzi, hogy a kérdéses cikk történelmi része, melyre oly nagyon haragszik, – a „Hon”-ból van átvé-ve, – utóbb mégis egészen a „Nemere” ellen böszül: a „Nemere” történetíróját gúnyolja, a „Nemere” konkolyhintését szidja stb.

Meg kell jegyeznünk még, hogy ezen méltatlan támadást egészen a „Kronstädter Zei-tung” szerkesztőségének kell számítanunk, mert sem név nincs alatta, sem szerkesztői jegyzet nem mond ellene a mértéktelen gyanusításnak.

Az előadottak nyomán sajnálva vesszük tudomásul, hogy a „Kronstädter Zeitung”-gal teljes lehetetlen higgadt és tárgyilagos vitat-

tudja választani a tehetetlen mérget a férfias törekvéstől.

Így elnézést kell kérnünk olvasóinktól, hogy újból tért foglalunk a „Kronstädter Zei-tung” számára.

Mindenki tudja, hogy a brassóvidéki 10 magyar–román falu lakossága, összesen több mint 30 000 lélek, még most is úrbéres hely-zetben van sok tekintetben Brassó várossal szemben. Az italmérési- és malomjog Brassóé mindenikben; a határainkon fekvő terjedel-mes erdőségeket csak Brassó engedelmével és igen szűk határok közt használhatják.

Az is nyilvánvaló mindenki előtt, hogy miután a magyar korona tartományaiban az úrbérség meg van szüntetve és annak min-den maradványa a megszüntetés pontján áll, Brassóvidék sem képezhet kivételt.

Csak az eljárásra nézve van különbség és mint a legtöbb hasonló esetben, itt is külön-böző szempontból indul ki a két fél.

A csángóság állítása szerint, az ők földjük teljesen szabad föld volt, és csak hatalmasko-dás útján tette rá Brassó kezét; tehát egyszerű-en visszaadatását követelik.

Brassó, mint földesúr álláspontja kétség-telenül az, hogy a birtokba jogosan jutott és a mit ki kell bocsátania, azt csak váltságért teszi.

